

9. Sınıf Coğrafya 1. Dönem 1. Yazılıya Hazırlık Soruları

Bu çalışma kağıdı yazılı konularını çoktan seçmeli sorularla tekrar etmek içindir. Gerçek yazılı sınav açık uçlu veya kısa cevaplı sorular içerebilir.

Ad: Soyad:
Sınıf: Numara:

1. (10 puan) Coğrafya bilimi, yeryüzündeki doğal ve beşerî olayları sadece tek tek incelemekle kalmaz, aynı zamanda bu olayların dağılışını, nedenlerini ve aralarındaki karşılıklı etkileşimleri de bütüncül bir yaklaşımla ele alır. Bu tanıma göre, bir coğrafyacının 'bir bölgedeki kuraklığın tarımsal üretime etkisi' konusunu incelerken aşağıdakilerden hangisini öncelikli olarak ele alması beklenmez?

- A)** Kuraklığın bölgedeki coğrafi dağılımı ve şiddeti
- B)** Tarımsal ürün çeşitliliğinin kuraklığa karşı direnci
- C)** Bölge halkının kuraklığa uyum stratejileri
- D)** Kuraklığa neden olan atmosferik olayların fiziksel ve kimyasal yapısı
- E)** Kuraklığın bölgedeki ekonomik ve sosyal sonuçları

2. (10 puan) Coğrafya bilimi, yeryüzündeki doğal ve beşerî olayları inceleyerek bunlar arasındaki karşılıklı etkileşimi ve dağılışı anlamaya çalışır. Bu incelemeler sırasında birçok farklı bilim dalından yararlanır. Aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi, coğrafyanın bir alt dalı ile faydalandığı bilim dalı arasındaki ilişkiyi doğru bir şekilde göstermektedir?

- A)** Klimatoloji - Meteoroloji
- B)** Jeomorfoloji - Demografi
- C)** Biyocoğrafya - Jeoloji
- D)** Hidroğrafya - Pedoloji
- E)** Toprak Coğrafyası - Kartografya

3. (10 puan) Modern şehirlerin planlanmasında sadece nüfus yoğunluğu değil; yer şekillerinin eğim özellikleri, akarsu yataklarının taşkın riskleri, hâkim rüzgâr yönleri ve birinci derece deprem kuşakları gibi çok katmanlı coğrafi verilerin bir arada değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu durum, coğrafya öğreniminin bireylere ve karar vericilere sağladığı en temel stratejik katkılardan hangisiyle doğrudan açıklanabilir?

- A)** Yerel ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi ve dış ticaret hacminin artırılması
- B)** Doğal çevre ile insan faaliyetleri arasındaki potansiyel riskleri mekânsal analiz yoluyla öngörebilme
- C)** Küresel iklim değişimlerinin yalnızca ekonomik maliyetlerini hesaplayarak bütçe planlaması yapma
- D)** Siyasi sınırların değişim sürecinde uluslararası antlaşmaların hukuki altyapısını oluşturma
- E)** Kültürel mirasın turizm potansiyelini artırarak uluslararası tanıtım faaliyetlerini yönetme

4. (10 puan) Coğrafya biliminin tarihsel gelişiminde önemli rol oynamış bazı bilim insanları ve onların katkıları aşağıda verilmiştir. Bu eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

- A)** Eratosthenes: Dünya'nın çevresini bilimsel yöntemlerle oldukça yakın bir değerle hesaplamıştır.
- B)** Batlamyus (Ptolemy): 'Geographia' adlı eseriyle haritacılıkta matematiksel yöntemleri geliştirmiş ve Orta Çağ Avrupa'sında coğrafya bilgisinin temelini oluşturmuştur.
- C)** El-Biruni: Dünya'nın yarıçapını hesaplamış ve farklı bölgelerin coğrafi özelliklerini karşılaştırmalı olarak incelemiştir.
- D)** Bernhard Varenius: Coğrafyayı 'Genel Coğrafya' (sistematik) ve 'Özel Coğrafya' (bölgesel) olarak ikiye ayırarak modern coğrafyanın metodolojik temellerini atmıştır.
- E)** Alexander von Humboldt: Beşerî coğrafyanın kurucusu olarak kabul edilir ve insan-çevre etkileşimini bölgesel çalışmalarla vurgulamıştır.

5. (10 puan) Bir coğrafyacı, Dünya'nın küresel şeklinden kaynaklanan bozulmaları en aza indirmek ve belirli bir bölgenin detaylı topografik özelliklerini (eğim, yükselti farkları, akarsu ağı gibi) en doğru şekilde göstermek amacıyla bir harita tasarlayacaktır. Ancak, bu haritanın aynı zamanda geniş bir alanı kapsayarak bölgesel iklim kuşaklarının dağılımını da genel hatlarıyla yansıtmayı istenmektedir. Bu çelişkili gereksinimler göz önüne alındığında, coğrafyacının harita tasarımıyla ilgili aşağıdaki yaklaşımlardan hangisini benimsemesi en uygun olur?

- A)** Detaylı topografik özellikler için büyük ölçekli, bölgesel iklim kuşakları için ise küçük ölçekli iki ayrı harita çizmek.
- B)** Orta ölçekli bir harita kullanarak hem topografik detayları hem de iklim kuşaklarını yüksek doğrulukla göstermeye çalışmak.
- C)** Silindirik projeksiyon kullanarak ekvatorial bölgelerdeki topografik detayları, konik projeksiyon kullanarak orta enlemlerdeki iklim kuşaklarını vurgulamak.
- D)** Haritanın ölçeğini küçülterek daha geniş bir alanı kapsamak ve topografik detayları lejantta sembollerle daha basitleştirerek ifade etmek.
- E)** Haritanın ölçeğini büyüterek topografik detayları artırmak ve iklim kuşaklarını sadece ana hatlarıyla, geniş renk geçişleriyle göstermek.

6. (10 puan) Haritalar, yeryüzünün tamamını veya bir bölümünü, kuş bakışı görünümle, belirli bir ölçek ve projeksiyon yöntemiyle düzleme aktaran çizimlerdir. Harita çiziminde kullanılan bu temel unsurların her birinin kendine özgü özellikleri ve kullanım amaçları bulunmaktadır. Buna göre, haritaların temel unsurları ve özellikleri ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A)** Ölçek, haritadaki küçültme oranını gösterir ve paydası küçük olan haritalar daha büyük ölçeklidir.
- B)** Kuş bakışı görünüm, yeryüzünün tepeden, dikey bir açıyla gözlemlenmesi prensibine dayanır ve haritalarda bu perspektif kullanılır.
- C)** Projeksiyon yöntemleri, Dünya'nın küresel şeklinden kaynaklanan bozulmaları en aza indirmek için kullanılır ve her projeksiyon belirli bölgeler için daha uygundur.
- D)** Haritalarda kullanılan lejant (işaretler tablosu), harita üzerindeki sembollerin ve renklerin ne anlama geldiğini açıklar, böylece harita okuryazarlığını artırır.
- E)** Haritalarda coğrafi koordinat sistemi (enlem ve boylam), yer şekillerinin yükselti basamaklarını ve eğimini göstererek topoğrafik analize olanak tanır.

7. (10 puan) Bir coğrafya uzmanı, farklı amaçlar doğrultusunda üç ayrı harita hazırlamaktadır:

I. Bir ülkenin idari sınırlarını, büyük şehirlerini ve ana ulaşım ağlarını gösteren genel bir siyasi harita.

II. Küçük bir ormanlık alanın ağaç türleri dağılımını, yükselti basamaklarını ve patikalarını detaylı olarak gösteren bir topografya haritası.

III. Dünya genelindeki okyanus akıntılarını ve ana rüzgar sistemlerini gösteren tematik bir harita.

Bu haritaların ölçekleri ve özellikleri hakkında yapılan aşağıdaki yorumlardan hangisi yanlıştır?

- A)** I numaralı harita, II numaralı haritaya göre daha küçük ölçekli olacaktır.
- B)** II numaralı harita, I numaralı haritaya göre daha fazla ayrıntı içerecektir.
- C)** III numaralı harita, Dünya'nın tamamını kapsadığı için en küçük ölçekli harita olacaktır.
- D)** I numaralı haritada genelleme oranı, II numaralı haritaya göre daha az olacaktır.
- E)** II numaralı harita, III numaralı haritaya göre daha büyük ölçekli olacaktır.

8. (10 puan) Türkiye'nin mutlak konumu 36° - 42° Kuzey paralelleri ile 26° - 45° Doğu meridyenleri arasındadır. 21 Mart ekinoks tarihinde 40° Kuzey enlemi ve 38° Doğu meridyeninde yer alan X merkezinde yerel saat 12.00 iken, bu merkezden aynı meridyen üzerinde kuş uçuşu 333 km güneye gidilerek Y merkezine ulaşılmıştır. Buna göre X ve Y merkezleri karşılaştırıldığında Y merkezi ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır? (1° enlem arası uzaklık 111 km kabul edilecektir.)

- A)** X merkezi ile aynı meridyen üzerinde yer aldığı için yerel saati 12.00'dir.
- B)** Güneş ışınlarının öğle vakti gelme açısı X merkezine göre daha büyüktür.
- C)** Öğle vakti yatay düzlemdeki bir cismin gölge boyu X merkezindekinden daha uzundur.
- D)** Dünya'nın kendi eksenini etrafındaki çizgisel dönüş hızı X merkezinden daha fazladır.
- E)** Gece ve gündüz süreleri X merkezi ile eşit olup 12'şer saattir.

9. (10 puan) Türkiye'nin coğrafi konumu düşünüldüğünde, matematik konum kurallarına göre aynı enlem üzerinde yer alan iki merkezde bazı coğrafi özelliklerin aynı olması beklenir. Ancak özel konum şartları bu durumu değiştirebilir. Buna göre, Türkiye'de aynı enlem üzerinde yer alan iki merkez arasında görülen aşağıdaki durumlardan hangisinin ortaya çıkmasında yalnızca göreceli (özel) konumun etkisi vardır?

- A)** 21 Aralık tarihinde yaşanan gece sürelerinin eşit olması
- B)** Yıl boyunca cisimlerin öğle vakti gölge yönlerinin aynı olması
- C)** Yıllık ortalama sıcaklık değerlerinin ve kalıcı kar sınırının yükseltiye ve karasallığa bağlı olarak farklılık göstermesi
- D)** Başlangıç meridyenine olan boylam farkından ötürü yerel saatlerin farklı olması
- E)** Güneş ışınlarının yıl içinde bulunduğu enlem derecesine bağlı olarak atmosfere giriş açılarının benzerlik göstermesi

10. (10 puan) Bir büyükşehir belediyesi, kentsel gelişim ve afet risk yönetimi için entegre bir Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) kurmaya karar vermiştir. Proje kapsamında en yeni sunucu donanımları ve gelişmiş CBS yazılımları temin edilmiş, ayrıca deneyimli CBS uzmanlarından oluşan bir ekip işe alınmıştır. Ancak, sistemden elde edilen analizler ve risk haritaları, sahadaki gerçek durumla sık sık çelişmekte, özellikle ani sel baskınları ve heyelan risk bölgeleri konusunda yanıltıcı sonuçlar vermektedir. Bu durum, projenin etkinliğini ciddi şekilde düşürmektedir. Yukarıda açıklanan sorunun temelinde, CBS'nin hangi bileşeninde yaşanan bir yetersizlik veya yanlış uygulama yatmaktadır?

- A)** Donanım
- B)** Yazılım
- C)** Veri
- D)** İnsanlar
- E)** Yöntemler

Cevap Anahtarı

- 1-D (10p)
- 2-A (10p)
- 3-B (10p)
- 4-E (10p)
- 5-A (10p)
- 6-E (10p)
- 7-D (10p)
- 8-C (10p)
- 9-C (10p)
- 10-C (10p)